

OBSAH

Předmluva

Jak náboženství vznikala

Kolik je na světě náboženství?	9
Co je to vlastně náboženství?	10
Lidé neznali náboženství odjakživa	13
Pavlova a Augustinova teorie o „prazjevení“	15
Znali dávní lidé náboženství?	16
Člověk dlouho vede s přírodou nerovný boj	17
Záhada stínu	18
Rodí se nadpřirozený svět	19
Vzniklo náboženství opravdu ze strachu?	20
Již v začátcích náboženství se odráží stav společnosti	22
Matriarchátu odpovídá kult ženy	22
Magie je jednou z nejstarších součástí náboženství	24
Původ modlitby	25
Žije fetišismus ještě dnes?	26
Lidé si vytvářejí představy o nesmrtelné duši	27
Byl svět vytvořen činností bohů?	30
Více náčelníků — více bohů	31
Vznik šamanů — předchůdců kněží	32

Náboženské představy Předního východu a vznik Starého zákona

Skutečné náboženství vzniká teprve s rozvojem společnosti	34
Kolébka víry v jednoho boha	35
Mezopotámie — země mezi dvěma řekami	36
Náboženské představy rodové společnosti už nestačí	37
Jak si lidé vymysleli ráj a dědičný hřích	38
Kolikrát bylo „na počátku slovo“?	39
Už mezopotámský bůh odpočíval v neděli	40
Proč je v bibli potopa	41
Mýty o vzniku kultury	41
Čáry, kult a věšty jsou nedílnou součástí náboženství	42
Kněží začínají zasahovat do života státu	43
Médie — země boha ohně	45
Představy o nebi a pekle se rodí na zemi	46
Zarathuštra — první velký náboženský reformátor	46
Vznik učení o posledním soudu	48
Už v Íráně se spasitel rodí z panny	49
Země, kde se zrodil Starý zákon	50
Starý zákon vznikl z představ celého Předního východu	52

Proč vznikl Starý zákon právě u Židů	53
Jak nabyl Starý zákon své dnešní podoby	55
Kdo napsal pět knih Mojžíšových	55
Starozákonní proroci	57
Představa židovského boha Jahveho se vyvíjela	58
Jak to bylo se zázraky ve Starém zákoně	59
Věřilo se vždycky Starému zákonu doslova?	60

Náboženství antického světa

Antické náboženství či antická náboženství?	62
Z čeho se řecké náboženství skládalo	64
I báje měly svou historii	65
Historické jádro řeckých bájí	66
Smysl mýtů o milostných příbězích bohů	67
Přírodní a společenské síly jsou v řeckém náboženství zosobňo- vány	69
Bůh Hermes se zrodil z hromádky kamene	70
Řecký Olymp je odrazem řeckých pozemských poměrů	70
Antický způsob myšlení žije dosud v křesťanství	72
Pro nejstarší Řeky neexistoval posmrtný život	73
Proč přináší orfismus nauku o nesmrtnosti duše	73
Bojující pozemšťané hledají pomoc na nebi	75
Kdo přeměňoval vodu ve víno — Dionýsos nebo Kristus?	76
Již řeční myslitelé kritizují náboženství	77
Krise otrokářského řádu v Řecku byla živnou půdou pro nábo- ženství	78
Řecké náboženství v době helénistické	80
Bohové jsou často jen zbožnění vynikající lidé	82
V čem se odlišuje římské náboženství od řeckého	82
Bohové pomáhají šířit i upevňovat římskou říši	84
Božstva rostoucí říše rozšiřují oblast svého vlivu	85
Křesťané převzali antickou božskou soustavu	87
Kritika náboženství v Římě	88
Útěk ke gnosticizmu	89
Novoplatonismus	90
Křesťanství je pokračováním antického náboženství	91

Jak vzniklo křesťanství

Otroci nejsou lidmi, ale věcmi	94
Jak žije ostatní obyvatelstvo	95
Židé očekávají spasitele	96
Vzpourey otroků	96
Kristus zvítězil proto, že Spartakus byl poražen	97
V Kristovi se odrážejí všichni jeho předchůdci	98
Proč soudobí historikové o Kristovi mlčí	100

Obraz spasitele se mění	102
Novozákonní Kristus je vytvářen podle předlohy Starého zákona	103
Dnes toho „víme“ o Kristovi více, než o něm „věděli“ jeho současníci	104
Narodil se Kristus skutečně na počátku našeho letopočtu? . .	106
Evangelia nejsou historickými prameny	107
Víc než Kristus se o křesťanství zasloužil Filón Alexandrijský	108
Kdo byli první křesťané?	109
Proč i bohatí potřebovali nové náboženství	110
Křesťanství zatlačuje starořímská náboženství	111
Z čeho se skládá křesťanská literatura	112
Která evangelia jsou vlastně „pravá“?	113
Byla křesťanská morálka pokrokem?	114
Znamenalo křesťanství ve své době přínos?	116
Proč křesťanství nastupuje vítězně do celé římské říše . . .	116

Křesťanství se stává světskou mocí

Od prvotní církve chudých k církvi bohatých	118
Pomohlo křesťanství zrušit otroctví?	120
Křesťané nebyli pronásledováni pro svou víru	122
Prozřavost Konstantina Velikého	124
Ediktem milánským dostává církev uznání i majetek	126
Křesťanství se zbavuje svého největšího konkurenta	127
Ve 4. století se ještě neví, co je to křesťanství	130
Církev se odvděčuje světské moci	133
Od kdy vlastně je papež papežem	133
Zmohutnělá církev přerostla císařům přes hlavu	135
Boje o investituru	136

Náboženství za feudalismu

Žil středověký člověk pouze pro náboženství?	139
Katolická církev je největším feudálem	140
Učení o trojím lídu je oficiální společenskou teorií středověku	141
Vládnoucí církev nepotřebuje ideologii prvotního křesťanství .	142
Raná scholastika končí pro církev fiaskem	144
Církev se vrací k pohanskému Aristotelovi	145
Zasloužila se církev o šíření vzdělanosti?	147
Rodí se nové mocné náboženství	149
I v islámu mají bohatí přednost	150
Alláh a korán	152
Proč se islám šíří i do dalších zemí	152
Islám a věda	153
Bez křesťanství by nebylo ani kacířství	155
Měšťanské kacířství	156
Za co šel na hranici Mistr Jan Hus	157

Světské jádro čtyř artikulů	159
Protestantismus	161
Lidové kacířství	163
I ve hře v šachy je možno najít boha	164
Omezenost předhusitského chiliasmu	165
Lid má být „božím nástrojem“ k zničení feudálů	166
Až do anglické revoluce bojuje se proti feudalismu ve jménu náboženství	168

Novodobá kritika náboženství

S rozvojem buržoazie se rozvíjí nové myšlení	170
Myslitelé a bojovníci renesance	172
Deismem je bůh omezován na pouhé stvoření světa	173
Ateismus a panteismus	174
Francouzští materialisté 18. století útočí proti církvi	175
Rousseauovo náboženství srdce	177
Podstata křesťanství L. Feuerbacha	178
Biblická kritika	179
Ježíš byl jenom člověk	180
Bratři Bauerové	181
Renanův Život Kristův	181
Samá církev ustupuje před kritikou bible	182
Proč ztroskotala předmarxistická biblická kritika	184
Odhalení skutečné podstaty náboženství	185
Náš boj proti náboženství	186

Církev a světová náboženství dnes

Na světě máme dnes tisíce různých vyznání	188
Vatikán — centrum katolicismu	189
Proč jsou dnes katolíci exkomunikováni z církve	190
Dnešní církev je nedílným společníkem světové buržoazie	191
Proč papež neprotestoval proti nacistickým koncentrákům	192
1. máj je svátkem sv. Josefa dělníka?	194
Trpký osud dělnických kněží	195
Protestantismus chce vypadat pokrokově	197
Roztříštěnost protestantismu	198
Proč vzniká Světová rada církví	198
Jak se protestantismus snaží získat dělnické hnutí	200
I remilitarizace západního Německa probíhá pod pláštěm náboženství	202
Atomová válka není hřích?	203
Poctiví věřící protestují proti církevním představitelům	205
Nový papež provádí starou politiku v novém rouše	205
Církev nabízí „jistotu“ v kapitalistické nejistotě	206

Církve se smiřují s družicemi	207
Bůh ustupuje před lety do vesmíru	208
Papež Jan XXIII.: Nerozhodujeme, kdo má nebo nemá pravdu	209
Postoj naší nové společnosti k náboženství	210
Proč se náboženství nezakáže?	211

Náboženství a věda

Je přirozený svět podřízen nadpřirozenému?	213
Nadpřirozeno se skrývá v tom, co jsme ještě nepoznali	215
Věda i náboženství vykládají jeden a týž svět	216
Rozpor náboženství a vědy nezávisí na našem přání	218
Náboženství zůstává nepřítelem vědy	219
Církev je donucena opustit bajku o stvoření Adama	221
Věda se má zastavit na hranicích církví opatrně stanovených	222
Věda určuje hranice víry	224
Stvořil bůh svět za šest dnů nebo za šest miliard let?	226
Věda je největším nepřítelem církevní autority	227
Ani peníze nevyvrátí materialismus	228
Zatímco věda hledá, náboženství prý už všechno ví	228
Proč někteří vědci věří?	230
Proč Darwin přestal věřit	231
I vědci jsou lidé	233
Vědomí není dáná shůry	234
Myšlení není hmotné	235

Člověk si vysvětluje zákonitosti světa

Tzv. důkazy o boží existenci	237
Odkud se bere představa účelnosti	240
Lidská činnost je skutečně účelná	241
Je příroda účelně uspořádána?	242
Jak vzniklo přizpůsobení živých tvorů	243
Jsou na světě dělníci proto, aby pracovali pro kapitalisty?	244
Kde se vzal ve světě pohyb	245
Hmota nikdy nevznikla ani se neztratila	246
Máme důkaz o nekonečnosti hmoty	247
Hmota je neodlučitelná od pohybu	248
Tepelná smrt vesmíru má zachránit boha?	251
Potvrzuje astronomie stvoření světa bohem?	252
Panteisté rozpouštějí boha v přírodě	253
Můžeme dokázat, že bůh neexistuje?	254
Věřit se prý má i bez důkazů	258
Modlitba je prosbou o zázrak	258
Kde je bolest, tam je náboženství	259

Náboženství a kultura

Každá společnost má vlastní kulturu	261
Jaký je náš vztah k náboženským dílům minulosti?	263
Marxisté nejsou volnomyšlenkáři	264
Pod náboženskou formou bývá často nenáboženský obsah	265
Je náš národ hluboce nábožensky založený?	268
Český lid a náboženství	270
Největší představitelé národa bojují proti církvi a náboženství	272
Klerikálové útočili proti J. Š. Baarovi i proti S. K. Neumannovi	275
Je Babička oslavou lidové zbožnosti?	276
Fantazie náboženská a fantazie umělecká	278
Úpadek náboženství v soudobé kultuře	279

Náboženství a morálka

Kdyby lidé zachovávali desatero	281
Jsou věřící v denním životě ušlechtlejší?	282
Původ křesťanské morálky	284
Lidé se rozhodují na základě světských motivů	285
Existuje morálka platná pro celou společnost a jednou provždy?	286
Musíme se starat o mravní výchovu dětí	288
„Nesmíš lhát, protože to pánbů vidí“	289
Nenáboženská výchova dětí	289
Jsmo mravní kvůli posmrtné odměně?	291
Spravedlnost existuje jen na zemi	292
Máme proti náboženské morálce bojovat teprve tehdy, až za- koření socialistická?	294
Potřebujeme nový „katechismus“?	294
O rozvoj socialistické morálky je nutno dbát	297

O smyslu lidského života

Svému životu mohou dát smysl jen sami lidé	300
Kdy je člověk šťastný?	301
Náboženské řešení otázky smyslu lidského života	301
Jsou cílem života rozkoše a slasti?	303
Epikurovo hledání	304
Je bezohledné říkat, že smrtí vše končí?	305
Máme lidem „brát“ víru, která je poslední útěchou?	306
Člověk nemůže pouze brát, ale musí i dávat	308
Smysl života není jen a jen v práci	309
Za štěstí musíme bojovat	310
Bojujeme opravdu za ráj na zemi?	311
Neodkládejme štěstí až pro vnuky, máme na ně právo už i my	312

Přílohy

I. Index zakázaných knih	315
II. Taxy, za které mohli křesťané ve středověku získat rozhře- šení a různá osvobození	316
III. Věroučené pravdy, které je katolík povinen věřit	318
IV. Z myšlenek představitelů naší národní kultury o náboženství	320
V. Poznámky k srovnávací tabulce vykupitelských kultů . .	326
O autorech	327
Dopručená populárně vědecká literatura	329
Slovníček nejdůležitějších cizích slov	331